

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

У статті запропонований алгоритм проведення оцінки загальної ефективності управління оборотним капіталом на підприємстві на основі визначених критеріїв.

The article proposes a methodical approach of estimation of working capital management based on the criterions determination.

Ключові слова: управління оборотним капіталом, оцінка ефективності, критерій, інтегральний показник, кредитоспроможність, безперервність діяльності, окупність, платоспроможність, інфляційна захищеність.

Key words: working capital management, efficiency estimation, criterion, integral index, solvency, working continuity, recoupment, liquidity, inflationary durability.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Визначенню ефективності формування та використання оборотного капіталу присвячені роботи Бланка І.А., Терещенко О.О., Дропа Я.Б., Осіпова П.В., Калініної О.М., Коновалової О.В., Золотарьова А.М., які розглядають оцінку ефективності управління оборотним капіталом, головним чином, через визначення та аналіз системи коефіцієнтів. На нашу думку, оцінювання ефективності управління оборотним капіталом є багатоетапним формалізовано-експертним процесом, одним з етапів якого є визначення системи показників.

Мета статті полягає у визначенні алгоритму проведення об'єктивної оцінки управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування, який може бути використаний в практичній діяльності як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Оскільки якість управління оборотним капіталом впливає на ефективність діяльності компанії на кожному етапі операційного циклу, то проведення комплексної оцінки управління оборотним капіталом підприємства, з одного боку, дозволить керівництву компанії визначити недоліки управління оборотним капіталом та виявити джерела підвищення ефективності її діяльності, з іншого боку, — забезпечить зовнішніх контрагентів неупередженими даними про фінансово-економічну надійність та перспективи розвитку компанії. Вирішення поставлених завдань зумовлюють необхідність розробки методичного підходу до оцінки управління оборотним капіталом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Запропонований методичний підхід включає в себе дві сфери управління: формування та використання оборотного капіталу. Оскільки оцінка управління розглядається як процес визначення рівня ефективності такого управління, який передбачає отримання кількісного результату, розроблений методичний підхід передбачає визначення критеріїв для проведення оцінки, які вимірюються групами економічних показників. Особливістю методичного підходу є первинна оцінка якості управління оборотним капіталом за кожним

визначеним критерієм шляхом визначення інтегрального показника першого рівня. На основі інтегральних показників кожної групи коефіцієнтів розраховуються інтегральні показники формування та використання оборотного капіталу, які формують загальну оцінку управління оборотним капіталом. Проведемо апробацію розробленої методики шляхом проведення оцінки управління оборотним капіталом десяти підприємств залізничного машинобудування: ВАТ "Гайворонський тепловозремонтний комбінат" (ВАТ "ГТРЗ"), ПАТ "Дніпропетровський завод з ремонту та будівництва пасажирських вагонів" (ПАТ "Дніпровагонрембуд"), ВАТ "Дніпровагонмаш", ВАТ "Дніпропетровський стрілочний завод" (ВАТ "ДнСЗ"), ВАТ "Дніпропетровський тепловозремонтний завод" (ВАТ "ДТРЗ"), ВАТ "Донецький завод по ремонту транспортного устаткування" (ВАТ "ДЗТУ"), ВАТ "Івано-Франківський локомотиворемонтний завод" (ВАТ "ІФ ЛРЗ"), ВАТ "Львівський локомотиворемонтний завод" (ВАТ "ЛЛРЗ"), ВАТ "Акціонерна компанія "Південтрансенерго" (ВАТ "АК "ПТЕ") ВАТ "Стахановський вагонобудівний завод" (ВАТ "СВЗ") — за період 2005—2009 років за алгоритмом, що зображений на рис. 1.

Так, запропонований методичний підхід передбачає розрахунок двадцяти восьми відносних показників, згрупованих за визначеними шістьма критеріями. На основі кваліметричного аналізу, враховуючи важливість показника, визначена вага значимості кожного показника в групі. Оскільки розрахункові значення коефіцієнтів можуть належати широкому інтервалу, то рівень ефективності управління оборотним капіталом підприємств за тим чи іншим критерієм може суттєво відрізнятися. Причому, якщо зростання показника є позитивною тенденцією, надмірно великі його значення не є визначальними при вимірюванні якості управління оборотним капіталом та навпаки. Тому після розрахунку обраних груп коефіцієнтів визначаються інтервали їх допустимих значень на основі максимальних розрахункових, мінімальних розрахункових, нормативних значень за експертними оцінками, із подальшим відсіканням відрізків із аномальними значеннями показників, враховуючи при цьому специфіку діяльності підприємств галузі та умови їх функціонування (табл. 1).

Після визначення меж допустимих значень ко-

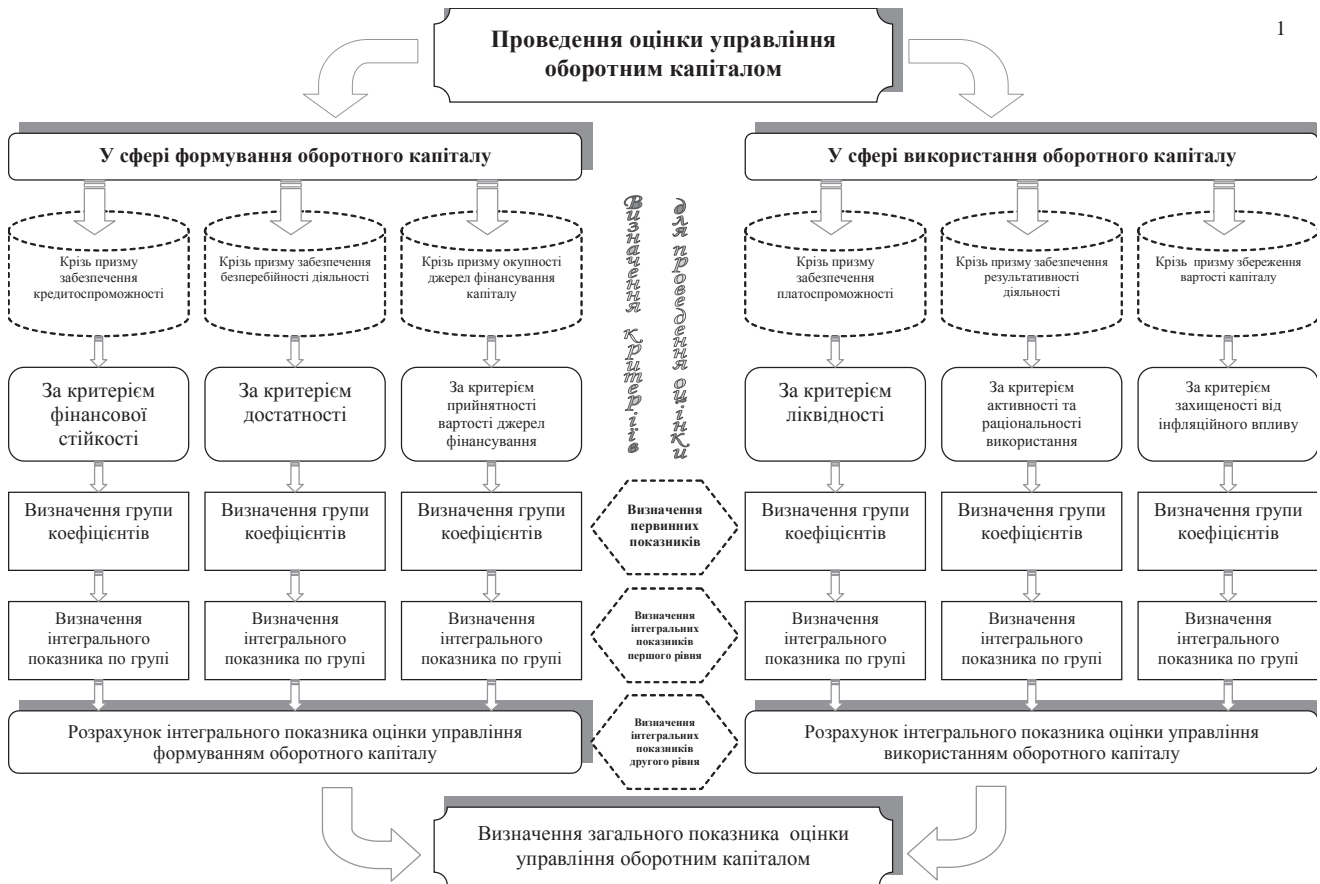


Рис. 1. Алгоритм проведення комплексної оцінки управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування

ефіцієнтів з метою забезпечення зіставленості показників проводиться нормування їх значень за допомогою лінійної функції належності значення показника стандартному інтервалу [0; 1] за наступними формулами:

— якщо зростання показника розглядається як позитивна тенденція:

$$k_n = 1 - \frac{k_{\max} - k}{k_{\max} - k_{\min}};$$

— якщо зростання показника розглядається як негативна тенденція:

$$k_n = 1 - \frac{k - k_{\min}}{k_{\max} - k_{\min}},$$

де k_n — нормоване значення показника;

k — фактичне значення показника;

k_{\max} — максимально допустиме значення показника;

k_{\min} — мінімально допустиме значення показника.

У результаті проведення нормування значення первинних показників відносяться до інтервалу від 0 (найгірші значення) до 1 (найкращі значення). На основі нормованих значень первинних показників проводиться розрахунок інтегрального показника першого рівня шляхом зваження значення показника за визначеною вагою в групі (табл. 2).

Значення оцінки фінансової стійкості визначає рівень залежності формування оборотних активів від зовнішніх джерел фінансування, а також характеризує спроможність підприємства продовжувати нормальну операційну

діяльність за умови проведення розрахунків за терміновими зобов'язаннями. За аналізований період діяльності підприємств залізничного машинобудування середні значення оцінок фінансової стійкості перебувають на рівні від 0,3908 (2006 рік) до 0,4170 (2007 рік). Найбільш фінансово нестійкими можна визначити такі підприємства, як ВАТ "ЛЛРЗ", ВАТ "СВЗ", ПАТ "Дніпровагонрембуд", ВАТ "ІФЛРЗ", ВАТ "ДТРЗ", фінансова стійкість яких перебуває в середньому за 2005—2009 роки на рівні 0,3492, 0,2220, 0,0330, 0,2857, 0,3695 відповідно. Найвища фінансова захищеність та стабільність, яка оцінюється на рівні, вищому за 0,74, серед аналізованих підприємств властива для ВАТ "ГТРЗ" (0,7473) та ВАТ "ДЗТУ" (0,7500). У цілому, аналіз показує, що дестабілізація фінансової стійкості підприємств залізничного машинобудування спричинена, головним чином, надмірним залученням позикових коштів, в тому числі короткострокових, а також хронічною збитковою діяльністю, в результаті чого власний капітал фірми має від'ємне значення.

Запропонований метод оцінки прийнятності середньозваженої вартості джерел фінансування оборотного капіталу ґрунтується на співставленні загальної результативності використання активів підприємства із середньозваженою вартістю оборотного капіталу, яка залежить від структури джерел фінансування оборотних активів, та показує достатність генерованого підприємством прибутку для оплати фінансових витрат по залученню джерел фінансування оборотного капіталу. Збитковий результат від операційної діяльності в окремих періодах ВАТ "Дніпровагонмаш", ВАТ "АК "ПТЕ", ПАТ "Дніпровагонрембуд"

Таблиця 1. Система відносних показників для проведення оцінки управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування

№ п/п	Назва показника	Вага показника в групі, %	Визначені допустимі значення	
			Мінімальне	Максимальне
<i>Група показників фінансової стійкості</i>				
1.	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами ($K_{обк}$)	20	0,1	0,5
2.	Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами ($K_{звк}$)	25	0,6	0,8
3.	Коефіцієнт покриття запасів і витрат ($K_{пв}$)	15	0,8	1,3
4.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{манк}$)	20	0,25	0,6
5.	Коефіцієнт покриття термінових зобов'язань товарами та готовою продукцією ($K_{пзгтп}$)	20	0,5	1,5
<i>Показники прийнятності середньозваженої вартості джерел фінансування оборотного капіталу</i>				
6.	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власного капіталу ($Ч_{вкоа}$)	0 (допоміжний коефіцієнт)	-	-
7.	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок позикового капіталу ($Ч_{пкоа}$)	0 (допоміжний коефіцієнт)	-	-
8.	Середньозважена вартість оборотного капіталу (СВВОК)	0 (допоміжний коефіцієнт)	-	-
9.	Коефіцієнт окупності оборотного капіталу ($K_{оок}$)	100	1	2
<i>Група показників достатності оборотного капіталу</i>				
10.	Коефіцієнт достатності обсягу оборотного капіталу ($K_{двок}$)	20	0,3	1
11.	Коефіцієнт достатності виробничого оборотного капіталу ($K_{двок}$)	20	0,5	1
12.	Коефіцієнт співвідношення дебіторської заборгованості і грошових коштів та кредиторської заборгованості ($K_{дкрп}$)	15	0,4	1,2
13.	Частка поточних фінансових потреб у виручці від реалізації ($Ч_{пфп}$)	30	0	0,9
14.	Коефіцієнт достатності покриття поточних зобов'язань ($K_{пзп}$)	15	0,5	1,5
<i>Група показників ліквідності</i>				
15.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{аб}$)	35	0	0,15
16.	Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$)	25	0,1	1
17.	Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$)	20	0,5	1,5
18.	Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань відповідними активами ($K_{пзпа}$)	20	0,5	1
<i>Група показників активності та раціональності використання оборотного капіталу</i>				
19.	Динаміка оборотності оборотного капіталу ($D_{оок}$)	15	1	2
20.	Динаміка оборотності запасів та незавершеного виробництва ($D_{озпв}$)	20	1	2
21.	Динаміка оборотності готової продукції та товарів ($D_{огпт}$)	20	1	2,5
22.	Динаміка оборотності дебіторської заборгованості та векселів одержаних ($D_{одпв}$)	20	1	2,5
23.	Показник періоду обороту оборотних засобів ($П_{ооз}$)	15	45	180
24.	Динаміка співвідношення матеріальних витрат до собівартості реалізованої продукції ($D_{мвс}$)	10	0,6	1
<i>Група показників інфляційної захищеності оборотного капіталу</i>				
25.	Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань запасами ($K_{пзза}$)	25	0,4	0,8
26.	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ($K_{крдп}$)	25	0,5	1
27.	Коефіцієнт співвідношення матеріальної та нематеріальної частин оборотних активів ($K_{смап}$)	25	1	1,5
28.	Коефіцієнт збереження реальної вартості оборотних активів ($K_{зрвоа}$)	25	1	1,2

та в окремі періоди ВАТ "ДЗТУ" свідчить про відсутність джерел покриття витрат, пов'язаних із залученням оборотного капіталу. Аналіз інтегрального показника оцінки прийнятності середньозваженої вартості джерел фінансування оборотних активів показує, що у 2009 році спостерігається погіршення управління оборотним капіталом з позиції його окупності, а ефективність використання оборотного капіталу не забезпечує витрат по його фінансуванню на ВАТ "ГТРЗ", ВАТ "ЛЛРЗ", ВАТ "СВЗ", ВАТ "ДТРЗ". На відміну від зазначених підприємств, прибуток, отриманий

у результаті діяльності ВАТ "ДнСЗ", стабільно перевищує витрати, пов'язані із формуванням оборотного капіталу.

Оцінка управління оборотним капіталом за критерієм достатності ґрунтується на групі показників, які визначають достатність сформованого обсягу оборотного капіталу для проведення безперервної фінансово-господарської діяльності підприємства, в тому числі з позиції задоволення потреби у фінансових ресурсах, що інвестуються в оборотні активи. Середня оцінка управління оборотним капіталом за даним критерієм на рівні 0,7792 є найвищою серед всіх досліджуваних аспектів управління оборотним капіталом. Найвищу оцінку за критерієм достатності оборотного капіталу за період 2005—2009 років отримали такі підприємства, як ВАТ "ГТРЗ" — 0,9211, ВАТ "ЛЛРЗ" — 0,8759, ВАТ "ДЗТУ" — 0,8742, ВАТ "ДТРЗ" — 0,8736, ВАТ "ДнСЗ" — 0,8625, ВАТ "ІФ ЛРЗ" — 0,8242. Найменший рівень забезпечення безперервності діяльності властивий для діяльності ВАТ "АК "ПТЕ" та ПАТ "Дніпровагонрембуд", оцінка управління оборотним капіталом за рівнем достатності яких складає відповідно 0,5513 та 0,4925.

На основі групи показників ліквідності оцінюється формування структури оборотних активів через здатність підприємства розраховуватися за поточними зобов'язаннями. Незважаючи на те, що середня оцінка ліквідності за аналізований період складає 0,6633 із можливої 1, в діяльності таких підприємств, як ВАТ "ГТРЗ" (2005 рік та 2009 рік), ВАТ "СВЗ" (2009 рік), ВАТ "ДЗТУ" (2005 рік), існують періоди, коли ліквідність структури оборотних активів оцінюється на найвищому рівні. За 5 років діяльності найбільш високо оцінюється забезпечення платоспроможності таких підприємств, як ВАТ "Дніпровагонмаш" (0,8104) та ВАТ "ГТРЗ" (0,8126). В той же час спроможність ПАТ "Дніпровагонрембуд" розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями за п'ять років діяльності оцінюється на незадовільному рівні 0,1799.

Враховуючи багатоелементну структуру оборотних активів та галузеві особливості функціонування підприємств залізничного машинобудування, запропонова-

Таблиця 2. Динаміка інтегрального показника першого рівня підприємств залізничного машинобудування за період 2005—2009 рр.

Назва групи інтегрального показника 1 рівня	Рік	ВАТ „Дніпровагонмаш”	ВАТ "ДнСЗ"	ВАТ "ГТРЗ"	ВАТ "ЛЛРЗ"	ВАТ „АК „ПТЕ”	ВАТ "СВЗ"	ПАТ "Дніпровагонрембуд"	ВАТ „ДЗТУ”	ВАТ „ІФ ЛРЗ”	ВАТ "ДТРЗ"
Фінансової стійкості	2005	0,3735	0,1142	0,8100	0,4752	0,5453	0,1500	0,1649	0,7137	0,1615	0,5506
	2006	0,3645	0,4907	0,5936	0,4951	0,4743	0,0000	0,0000	0,8971	0,3107	0,2821
	2007	0,8000	0,5206	0,6964	0,2254	0,3726	0,1500	0,0000	0,7205	0,1380	0,5466
	2008	0,7852	0,6030	0,7141	0,2403	0,2203	0,1500	0,0000	0,7866	0,2928	0,2682
	2009	0,3914	0,5789	0,9223	0,3100	0,1500	0,6600	0,0000	0,6318	0,5256	0,2000
Прийнятності середньозваженої вартості джерел фінансування оборотного капіталу	2005	0,0506	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	0,2916	1,0000	0,0000	0,0000	1,0000
	2006	0,7913	1,0000	1,0000	1,0000	0,0000	0,5385	0,0000	0,0000	0,0000	1,0000
	2007	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	0,5529	1,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,0000
	2008	0,9422	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,0000
	2009	0,0000	1,0000	0,3670	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0654
Достатності	2005	0,7060	0,7424	0,9997	0,7793	0,3998	0,8068	0,6654	0,8394	0,7435	0,8612
	2006	0,8700	0,8096	0,9350	0,9030	0,7624	0,7664	0,5008	0,9905	0,9013	0,9309
	2007	0,8433	0,8991	0,7961	0,8314	0,4976	0,6247	0,4279	0,7156	0,8628	0,7720
	2008	0,8217	0,9190	0,8807	0,8925	0,4604	0,8003	0,5910	0,9499	0,8620	0,9701
	2009	0,6350	0,9423	0,9941	0,9734	0,6363	0,7105	0,2773	0,8758	0,7514	0,8338
Ліквідності	2005	0,8213	0,4945	1,0000	0,9142	0,8561	0,6639	0,6074	1,0000	0,6459	0,7166
	2006	0,8268	0,7272	0,4500	0,7455	0,6191	0,7815	0,0536	0,6748	0,8091	0,9662
	2007	0,6971	0,9538	0,6758	0,6498	0,8685	0,5444	0,0000	0,6540	0,5084	0,4515
	2008	0,8359	0,6960	0,9371	0,6474	0,5803	0,5650	0,1858	0,6514	0,4156	0,4500
	2009	0,8711	0,9709	1,0000	0,5910	0,3829	1,0000	0,0527	0,7385	0,8896	0,3254
Активності та раціональності використання	2005	0,3564	0,3052	0,2327	0,3695	0,6797	0,2393	0,1948	0,3453	0,3116	0,2303
	2006	0,0750	0,2549	0,2385	0,2404	0,1000	0,3284	0,0000	0,0000	0,1008	0,1185
	2007	0,3639	0,1517	0,3659	0,1849	0,4758	0,3940	0,2390	0,4292	0,0861	0,4567
	2008	0,2524	0,2402	0,2884	0,1686	0,3830	0,0997	0,0474	0,0627	0,1478	0,2759
	2009	0,0211	0,1201	0,0688	0,1571	0,1000	0,0000	0,4743	0,0995	0,2737	0,0341
Інфляційної захищеності	2005	0,2232	0,7500	0,7494	0,7500	0,7500	0,5000	0,1562	0,5000	0,7729	0,5710
	2006	0,3084	0,7500	0,9881	0,6588	0,7500	0,2500	0,2500	0,5000	0,8682	0,6726
	2007	0,3572	1,0000	0,2516	0,9104	0,9229	0,2500	0,4414	0,5000	0,9415	0,4847
	2008	0,5763	0,7109	0,5000	0,8259	0,5874	0,0191	0,3479	0,7500	0,6674	0,4070
	2009	0,1304	0,7084	0,2500	0,4283	0,2091	0,1267	0,0635	0,7500	0,3698	0,7500

ний інтегральний показник оцінки активності та раціональності використання оборотного капіталу враховує ступінь ефективності використання оборотного капіталу на кожному етапі операційного циклу. На противагу критерію достатності формування оборотного капіталу, активність його використання за п'ять років діяльності перебуває на низькому рівні, що оцінюється у 22,37% від можливої найвищої оцінки. Для більшості аналізованих підприємств, окрім ПАТ "Дніпровагонрембуд" та ВАТ "ІФ ЛРЗ", характерне суттєве зниження ефективності використання оборотних активів у 2009 році, що призвело до падіння відповідної оцінки управління оборотним капіталом, порівняно із 2008 роком, для ВАТ "Дніпровагонмаш" на 92%, ВАТ "ДнСЗ" — 50%, ВАТ "ГТРЗ" — 76%, ВАТ "АК "ПТЕ" — 74%, ВАТ "ДТРЗ" — 88%.

Оскільки елементи оборотного капіталу відрізняються за матеріальним змістом, то інтенсивність їх використання впливає на структуру оборотних активів з позиції співвідношення матеріальної та нематеріальної частини, що відрізняються за рівнем впливу інфляції. Інтегральний показник оцінки захищеності оборотного капіталу від інфляційного впливу є вимірником ступеня впливу інфляції на вартість оборотного капіталу підприємства. Середній рівень оцінки управління оборотним капіталом за даним критерієм перебуває в межах від 0,3786 (2009 рік) до 0,6060 (2007 рік). При цьому до 2007 року серед

відібраних підприємств залізничного машинобудування спостерігається підвищення інфляційної захищеності оборотного капіталу, після 2007 року ступінь впливу інфляції на вартість оборотного капіталу посилюється. За аналізований період найбільш інфляційно захищеною є структура оборотного капіталу ВАТ "ДнСЗ" — 0,7838, ВАТ "ЛЛРЗ" — 0,7147 та ВАТ "ІФ ЛРЗ" — 0,7240. Оборотний капітал таких підприємств, як ВАТ "Дніпровагонмаш", ВАТ "СВЗ" та ПАТ "Дніпровагонрембуд" найбільш піддається інфляційному впливу, що призводить до його знецінювання та зменшення реального розміру функціонуючого капіталу.

Завершальні етапи розробленої методики оцінки управління оборотним капіталом передбачають розрахунок інтегральних показників другого та третього рівнів на основі значень інтегральних показників першого рівня за формулою:

$$K_{in} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^m (K_{in-1})^2}{m}}$$

де K_{in} — інтегральний показник рівня n ;

K_{in-1} — інтегральний показник нижчого рівня;

m — кількість інтегральних показників нижчого рівня.

Розрахункові значення інтегральних показників другого та третього рівня наведені в табл. 3.

Таблиця 3. Динаміка інтегральних показників другого та третього рівня підприємств залізничного машинобудування за період 2005—2009 рр.

Назва інтегрального показника	Рік	ВАТ „Дніпровагонмаш”	ВАТ "ДнСЗ"	ВАТ "ГТРЗ"	ВАТ "ЛЛРЗ"	ВАТ „АК „ПТЕ”	ВАТ "СВЗ"	ПАТ "Дніпровагонрембуд"	ВАТ „ДФ ЛРЗ"	ВАТ "ДФ ЛРЗ"	ВАТ "ДТРЗ"
Інтегральний показник оцінки формування оборотного капіталу	2005	0,4620	0,7221	0,9408	0,7817	0,6969	0,5028	0,7000	0,6362	0,4393	0,8256
	2006	0,7109	0,7950	0,8615	0,8288	0,5184	0,5408	0,2891	0,7716	0,5504	0,8054
	2007	0,8853	0,8325	0,8404	0,7620	0,4803	0,6862	0,2471	0,5863	0,5045	0,7947
	2008	0,8524	0,8580	0,8728	0,7862	0,6482	0,7445	0,3412	0,7120	0,5256	0,8192
	2009	0,4307	0,8608	0,8111	0,5898	0,3775	0,5599	0,1601	0,6234	0,5308	0,4950
Інтегральний показник оцінки використання оборотного капіталу	2005	0,5327	0,5478	0,7339	0,7153	0,7654	0,4993	0,3792	0,6756	0,6087	0,5454
	2006	0,5113	0,6208	0,6418	0,5909	0,5644	0,5102	0,1476	0,4849	0,6877	0,6831
	2007	0,4986	0,8027	0,4669	0,6546	0,7816	0,4140	0,2898	0,5360	0,6198	0,4645
	2008	0,6040	0,5909	0,6354	0,6136	0,5255	0,3315	0,2294	0,5747	0,4619	0,3848
	2009	0,5087	0,6973	0,5964	0,4310	0,2584	0,5820	0,2779	0,6104	0,5782	0,4724
Інтегральний показник оцінки управління оборотним капіталом К ₃	2005	0,4986	0,6409	0,8437	0,7492	0,7320	0,5011	0,5629	0,6562	0,5308	0,6997
	2006	0,6192	0,7133	0,7596	0,7197	0,5419	0,5257	0,2296	0,6444	0,6228	0,7468
	2007	0,7185	0,8177	0,6798	0,7103	0,6487	0,5667	0,2693	0,5617	0,5651	0,6509
	2008	0,7387	0,7366	0,7634	0,7052	0,5901	0,5763	0,2907	0,6470	0,4948	0,6400
	2009	0,4713	0,7834	0,7119	0,5166	0,3235	0,5710	0,2268	0,6170	0,5550	0,4839

Аналіз значень розрахованих інтегральних показників другого рівня показує, що управління оборотним капіталом підприємств у сфері формування (діапазон середніх значень показника: від 0,5439 до 0,7160) є більш ефективним, а ніж у сфері використання (діапазон середніх значень показника: від 0,4952 до 0,6003). В той же час в 2009 році існує суттєвий спад у сфері формування оборотного капіталу, в результаті якого відповідні оцінки управління формуванням оборотного капіталу є найнижчими за весь аналізований період, що характерно для діяльності таких підприємств, як: ВАТ "Дніпровагонмаш" — 0,4307, ВАТ "ГТРЗ" — 0,8111, ВАТ "ЛЛРЗ" — 0,5898, ВАТ "АК "ПТЕ" — 0,3775, ПАТ "Дніпровагонрембуд" — 0,1601, ВАТ "ДТРЗ" — 0,4950). За середніми значеннями оцінки інтегрального показника третього рівня протягом 2005—2009 років найбільш ефективно управління оборотним капіталом серед підприємств галузі здійснюється на ВАТ "ГТРЗ" (0,7517) та ВАТ "ДнСЗ" (0,7384), тоді як найменш ефективне управління оборотним характерне для ПАТ "Дніпровагонрембуд" (0,3159). Діапазон максимальних значень інтегрального показника оцінки управління оборотним капіталом від 0,7596 до 0,8437 свідчить про існування ряду підприємств із недосконало ефективним управлінням оборотним капіталом. У той же час зменшення рівня мінімальних та середньорозрахункових значень інтегрального показника оцінки управління оборотним капіталом (у 2009 році значення показників є найнижчими за аналізований п'ятирічний період) свідчить про зростання кількості підприємств із неефективним або проблемним управлінням оборотним капіталом на ринку залізничного машинобудування у 2009 році.

ВИСНОВКИ

Запропонований методичний підхід до оцінки управління оборотним капіталом підприємств залізничного машинобудування дозволив виявити, що в управлінні оборотним капіталом підприємств галузі існують ряд недоліків, які обмежують ефективність діяльності підприємств. У результаті

аналізу значень інтегральних показників другого рівня виявлений дисбаланс в управлінні оборотним капіталом за сферами його формування та використання. Погіршення якості управління оборотним капіталом підприємств галузі у 2009 році, протягом якого підприємства країни піддавалися впливу світової фінансово-економічної кризи, свідчить про надмірну залежність діяльності підприємств галузі від зовнішніх умов функціонування та відсутність економічно виваженої та мобільної системи управління оборотним капіталом, яка забезпечувала б мінімізацію впливу несприятливих зовнішніх умов функціонування підприємств.

Література:

1. Бланк И.А. Управление капиталом: учебный курс. — К.: Ника-Центр, 2004. — 576 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навчальний посібник. — К.: Атіка, 2004. — 480 с.
3. Дропа Я.Б. Визначення оптимальної структури оборотного капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності // Вісник Львівської державної фінансової академії. — Львів: ЛДФА, 2005. — №9. — С. 361—368.
4. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 768 с.
5. Коновалова О.В. Оборотність оборотних активів як найважливіший показник ефективності їх використання // Науковий вісник ДАСОА. — Київ: ДАСОА, 2008. — № 2. — С. 93—98
6. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник. — 6-е изд. — М.: Изд-во "Перспектива", 2006. — 656 с.
7. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навчальний посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.
8. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. — 253 с. *Стаття надійшла до редакції 30.08.2011 р.*